

TRANQUIL, pres del ll. *tranquillus* id. □ 1.ª doc.: 1398, BMetge.

«--- Pus en la tempestuosa mar has viscut, fé ton poder que muïres en segur e *tranquille* port», BMetge (*Somni* iv, *NCL.*, 168.14); «tenir e regir aquelles en stat *tranquilles*» 1397, *Ardits* I, 62. Potser trigà a fer-se d'ús corrent, car no fou recollit en diccs. fins al Lacav. (*tranquilo* i *tranquilitat*), si bé sembla que ja tindria abans algun ús esporàdic, almenys en femení (potser a causa de *mar, hora, nit, vall, ànima*), en forma mig popular, com sigui que ja el recolliren els diccs. de rims del S. XIV: *tranquilla* en JMarc rimant en *-ila* (amb *conquilla, filla* etc.) i Aversó (*tranquilha* 251.1); i ja ho dirien en el S. XV la gent de mar: «recolliren-se en les galeres --- en Rodes --- e corregeren fortuna vàlida tres dies, e après --- que lo temps fon abonant, amb la mar *tranquila* arribaren e Barut ---» 1429, *Decameron*.

En fi en ús corrent, però sense deixar de pertànyer a l'estrat noble del vocabulari: «Jo sé una vall llunyana / amagada en el cor de l'alta serra / ---; / jamay la veu febrosa, / la remor que s'aïxeca de la vila, / rompé la misteriosa / quietud que reina dins la vall *tranquila*; / només dins ella s'ouen / el cant de l'aucellet ---», Costa (1873, *La Vall*); «sento les esqueles del primer ramat: aviat veig les clapes d'herba i vaques que hi pasturen *tranquillament*, mentres algunes corren esbojarrades ---», Massó Torrents (*Croquis* I, 11.3).

DERIV.: *Tranquillitat* [1391, *Ardits*]; «pau e *tranquillitat* amança los romans no amenaçats o trencats jamés per batalla» en la petrarquesa *Lletra de Reials Costums* de fi S. XIV (*AIEC* I, 348, f° 52r^o); «dexant-se anar los ànimos ociosos dels cavallers anglesos, molts dies eren passats que en pau, *tranquillitat* e repòs, folgat havien», JoMartorell (*Ag.* I, 89.4f.); el *DAG* en dóna altres dues cites del S. XV, i el mot degué consolidar-se més aviat que *tranquil*, dins l'ús general, judicant pels diccionaris, puix que ja no manca en el *DTO.* «*tranquillitat*: temps sense vent» (1647); «si la salut del cos i la *tranquillitat* de l'ànima són criteris de plaer, més que són superiors al plaer --- i, per tant, deuen ser considerats com a veritables fins de l'home --- diu Epicur --- concepció enganyosa, que no pot produir la *tranquillitat* de l'ànima, car --- la pertorbació la desperta --- la presència de la mort en el pensament», Coromines (*Vida Austera* IV, § 2, *O. C.*, 750b6f.).

En lloc de *tranquillar*, sempre rar, aviat es digué *tranquillitzar* [-*ilisar*, Belv.]: «esperava --- però no venia; poc a poc em vaig anar *tranquillitzant* --- tot aplanat, tot rendit ---», Ruyra (*Parada*, 18); *tranquillitzador*: «la família --- reconfortada --- per la imperatorbale *tranquillitat* de la pacient, envia a cercar el senyor Cinto, amb el doble desig de --- sentir tots un parer *tranquillitzador* ---», Noller (*Febre d'Or* II, 44). *Intranquil* [Lab. 1888]; *intranquillitat* [id.].

Tranquit, V. *tranca* *Trans*, V. *tras* *Transacció*, *transaccional*, V. *exigir* *Transallit*, V. *sallir* (*SALT*)

Transbord, *transbordador*, *transbordament*, *transbordar*, V. *bord* II *Transcolorar*, V. *color*

TRANSCENDENT, que ja hem explicat a *DESCENDIR* (III, 76b50ss.), i que allí dato només del S. XV, és ja freqüent en Llull, sobretot en el concepte filosòfic, i teològic, del *punt transcendent*, que és «estruent del humà enteniment, ab lo qual ateyn, sobre natura, lo subirà object» (*Arbre de Fil. desiderat*, f15, i que aplica sovint en l'*Art Amativa*, i àdhuc en la seva prosa lírica mariana: «puja-l --- al *punt transcendent*, a entendre --- possibilitat de part del Fill, qui ---» (*Benedicta Tu*, 301); i fins en termes metafísics, almenys en el *Libre de Anima Racional*: aquesta és «aquella potència --- ab la qual hom entén *transcendentment* veritat sobre'l fals judici de la ymaginació» (168). *Transcendència* i *transcendental* sí que són d'aparició ben moderna.

Transcórre, vegeu *córrer* *Transcripció*, *transcriptor*, *transcriure*, V. *escriure* *Transcurs*, V. *córrer* *Transeünt*, V. *trànsit* *Transferència*,¹ *transferible*, *transferidor*, *transferiment*, *transferir*, V. *preferir* *Transfetar*, V. *transfretar* *Transfiguració*, *transfigurar*, V. *figura*

¹ Sobre les «neurosis de *transferència*» V. l'assaig de Freud traduït pel Dr. Pere Folch, *Rev. Cat. de Psicoanàlisi* II, 1985, 161-187.

Transflorar, -orejar, *transflorina*, V. *flor* i *tresflorina* *Transfondre*, V. *fondre*

Transformar, que en el IV, 127a47 (s. v. *FORMA*) datem només de 1507, ja és en Llull: «lo àer --- se *transforma*, de solidat en liquidat» (*Merav.* II, 75 etc.). Per a *transformació*, *transformista*, -*misme*, veg. allà.

Transfretar, V. *fretar*; amb variant dissim. (Schib no entén, V. hi més text): «les cambres són tres --- de l'evangeli: la primera serà de la nau *transfetant* --- de la fortuna tribulant ---» *Trànsfuga*, V. *fugir* *Transfusible*, *transfusió*, *transfusor*, V. *fondre* *Transglotir*, V. *glot*, *tràngol*; també ⁺*transglutiment*, fi S. XV, *Cir. de Cauliac*, ll. v, § 1, cap. 3 *Transgredir*, *transgressió*, *transgressor*, V. *progrés* *Transhumància*, *transhumant*, *transhumar*, V. *exhumar* *Transició*, V. *trànsit* *Transigència*, *transigent*, *transigir*, V. *exigir* *Transir*, V. *trànsit* *Transistor* (eina horrenda), V. *preferir*

TRANSIT, pres del ll. *transitus*, -*tūs*, 'pas d'un lloc a l'altre', 'travessa, travessada', 'acció de travessar', 'transició', derivat de *transire* 'passar més enllà, travessar, traspasar', derivat de *ire* 'anar'. □ 1.ª doc.: S. XV (*DAG*, *AlcM*).

En el sentit de 'circulació de carruatges pels carrers i carreteres' *trànsit* és l'única expressió catalana, la que usava tothom, única encara, a princ. S. XX: parlant del solemne bateig de l'Estevet, el capítol es titula «Lo que costa de passar un infant per entre el *trànsit* comercial», Russinyol (*L'Auca del Sr. Esteve*, I, § 3, 23). És l'únic mot correcte i tolerable en bon català, i no